

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-114>

УДК 338.45;338:504;504.05:62/69

ФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ НІДЕРЛАНДІВ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ

FORMATION OF THE NETHERLANDS' ENERGY POLICY AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS IN THE CONTEXT OF ECOLOGISATION

Охотіна Олена Анатоліївна

аспірантка,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-5092-3547>**Шкурат Марія Євгенівна**

доцент кафедри міжнародних економічних відносин,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3263-2507>**Okhotina Olena, Shkurat Mariia**

Vasyl' Stus Donetsk National University

У статті досліджено формування та трансформацію енергетичної політики Нідерландів у контексті екологізації як чинника розвитку міжнародних економічних відносин. Обґрунтовано, що енергетична політика розглядається не лише як сфера внутрішнього регулювання, а як інструмент впливу на зовнішньоторговельні потоки, інвестиційну привабливість і конкурентоспроможність країни в умовах глобальної декарбонізації. На основі статистичних даних Світового банку та аналітичних джерел проаналізовано взаємозв'язок між економічним зростанням, енергоспоживанням, рівнем міжнародної інтеграції та екологічними індикаторами за 1990–2025 рр. Доведено наявність нелінійного зв'язку між економічним розвитком і енергоемністю, що відображає перехід Нідерландів до більш енергоефективної та екологічно орієнтованої моделі розвитку. Зроблено висновок, що екологізація енергетичної політики виступає важливим структуроутворюючим чинником сучасних міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: міжнародні економічні відносини, енергетична політика, енергоефективність зовнішньоторговельні потоки, глобальна декарбонізація, екологізація, економічний розвиток, світова економіка.

The article examines the formation and transformation of the energy policy of the Netherlands in the context of environmentalisation as an important factor shaping contemporary international economic relations. It is substantiated that energy policy should be interpreted not only as an area of domestic public regulation, but also as a multidimensional instrument influencing foreign trade flows, investment attractiveness, structural competitiveness and the country's positioning within the global economy under conditions of decarbonisation. Based on statistical data from the World Bank and relevant analytical sources, the study analyses the long-term dynamics of key macroeconomic, energy, environmental and international integration indicators of the Netherlands over the period 1990–2025. The research reveals a non-linear relationship between economic growth and energy consumption, which reflects the gradual transition of the Dutch economy from a resource- and gas-centred development model towards a more energy-efficient and environmentally oriented trajectory. Particular attention is paid to the role of high economic openness, export orientation and foreign direct investment inflows in shaping incentives for the ecological transformation of energy policy. It is shown that increasing integration into international markets and compliance with European climate regulations have turned energy policy into an element of international economic strategy rather than an autonomous sectoral policy. The analysis of environmental indicators demonstrates that the energy transition in the Netherlands is embedded in a broader sustainability framework aimed at reducing pressure on natural resources and strengthening long-term economic resilience. The article concludes that the environmentalisation of energy

policy enhances the Netherlands' international competitiveness, supports investment-driven growth and contributes to the restructuring of international economic relations in line with the principles of sustainable development.

Keywords: international economic relations, energy policy, energy efficiency, foreign trade flows, global decarbonisation, greening, economic development, global economy.

Постановка проблеми. Формування енергетичної політики Нідерландів у сучасних умовах постає не лише як сфера внутрішнього державного регулювання, а як багатовимірний чинник трансформації міжнародних економічних відносин, що відображає глибинні зрушення у глобальній архітектурі розвитку, спричинені процесами екологізації та декарбонізації світової економіки. У цьому контексті дослідження нідерландської моделі енергетичної політики набуває особливої наукової значущості, оскільки дозволяє простежити, яким чином екологічні імперативи інтегруються у логіку відкритої економіки, що функціонує в умовах високої торговельної та інвестиційної взаємозалежності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Базове інформаційно-аналітичне підґрунтя дослідження формується даними World Bank Group [1], що дозволяють відстежувати довгострокову динаміку макроекономічного розвитку, енергоспоживання, інвестиційної активності та зовнішньоекономічної відкритості Нідерландів. Це дає змогу кількісно аналізувати взаємозв'язок між економічним зростанням, інтернаціоналізацією економіки та трансформаціями енергетичного балансу в контексті екологізації.

Теоретико-методологічні засади дослідження спираються на праці українських науковців, зокрема навчально-методичний посібник під редакцією В. В. Козюка [2], де представлені сучасні показники структурних та інституційних характеристик економік, що дозволяє розглядати енергетичну політику як складову міжнародних економічних відносин. Аналіз економічних факторів енергоспоживання в Нідерландах здійснено О. А. Охотиною [3], яка досліджує взаємозалежність між доходами, структурою економіки та обсягами споживання енергії, проте міжнародний аспект потребує подальшого уточнення.

Методологічно значущими є праці Національного інституту стратегічних досліджень [4; 5], що окреслюють підходи до енергетичної безпеки та екологічного управління, дозволяючи екстраполювати їх на аналіз розвинених європейських економік. Аналітичні матеріали Netherlands Energy Profile [6] систематизують структуру енергетичного сектору, ключові

напрями декарбонізації та стратегічні пріоритети політики, що важливо для оцінки впливу енергетичного переходу на міжнародне позиціонування країни.

Інституційні та просторові аспекти енергетичної політики висвітлюють Kooij, Gerritsen та Van Assche [7], Gerritsen [10], які розглядають інтеграцію енергетики з просторовим плануванням і регіональними стратегіями як багаторівневий процес, важливий для координації інтересів у межах ЄС. Дослідження Brunekreeft, Buchmann і Meyer [8], Hirth і Schlecht [11] показують, як інтеграція відновлюваних джерел впливає на ринкові механізми та міжнародну торгівлю електроенергією, тоді як Winkel et al. [9] доповнюють економічний аналіз соціальними аспектами, зокрема справедливістю трансформації та обмеженою пропускну здатністю мереж.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Наявна література створює ґрунтовну теоретичну та емпіричну базу для дослідження енергетичної політики Нідерландів, проте здебільшого розглядає її або з позицій внутрішнього регулювання, або крізь призму окремих економічних і технічних аспектів. Недостатньо розкритим залишається системний аналіз енергетичної політики як чинника розвитку міжнародних економічних відносин в умовах екологізації. Саме заповнення цієї наукової прогалини й визначає актуальність і наукову новизну заявленої теми статті.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає у комплексному науковому обґрунтуванні закономірностей формування та трансформації енергетичної політики Нідерландів в умовах екологізації та визначенні її ролі як структуроутворюючого чинника розвитку міжнародних економічних відносин, зокрема через вплив на зовнішньоторговельні потоки, інвестиційну динаміку, конкурентоспроможність на міжнародних енергетичних ринках і механізми економічної інтеграції в межах Європейського Союзу та глобальної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз енергетичної політики Нідерландів як чинника розвитку міжнародних економічних відносин в умовах екологізації

запропоновано розпочати з обґрунтування вибору індикаторів, які будуть оцінюватись. Вважаємо, що не можна обмежуватися суто енергетичними індикаторами, оскільки сама енергетика є похідною від глибших демографічних, економічних, соціальних та міжнародно-економічних процесів. Обрані індикатори [1] слід розглядати як емпіричну базу, з якої необхідно свідомо й методологічно виважено відібрати саме ті, що дозволяють розкрити логіку формування та трансформації енергетичної політики Нідерландів у контексті екологізації та міжнародних економічних відносин.

Передусім ключовими є показники, що характеризують економічну спроможність держави до реалізації енергетичного переходу. До цієї групи належать ВВП та ВНД (загальний і на душу населення) [2]. Стрімке зростання ВНД на душу населення з кінця XX століття до 2025 р. свідчить не лише про підвищення рівня добробуту, а й про наявність фінансових ресурсів для масштабних інвестицій у модернізацію енергетичної інфраструктури та розвиток відновлюваних джерел енергії. У науковому аналізі саме ці показники доцільно використовувати як базові змінні, що пояснюють здатність Нідерландів підтримувати амбітні кліматичні та енергетичні цілі ЄС [3].

Другий блок показників, критично важливий для аналізу енергетичної політики, формують індикатори енергоспоживання та енергоефективності [4]. Показники використання енергії на душу населення та споживання електроенергії дозволяють простежити, яким чином змінюється енергетичний профіль економіки в умовах екологізації. Зниження енергоємності у 2021 р. порівняно з піковими значеннями попередніх десятиліть може бути інтерпретоване як результат політики енергоефективності, структурних змін в економіці та поступового відходу від традиційної газоцентричної моделі розвитку.

Важливу аналітичну цінність мають структурні економічні показники, зокрема частка промисловості у ВВП та зростання експорту товарів і послуг. Висока експортна орієнтація економіки Нідерландів у поєднанні зі скороченням частки енергоємних галузей свідчить про перехід до більш технологічно складної та менш енергоінтенсивної моделі розвитку. Це безпосередньо впливає на формування енергетичної політики, оскільки зменшує внутрішній тиск на традиційні джерела енергії та створює стимули для розвитку «зеленої»

енергетики як елемента міжнародної конкурентоспроможності.

Окрему групу становлять показники глобальної інтегрованості, зокрема частка торгівлі у ВВП, припливи прямих іноземних інвестицій та динаміка експорту [2]. Для Нідерландів, які відіграють роль одного з ключових торговельно-логістичних вузлів Європи, ці індикатори дозволяють пояснити, чому енергетична політика дедалі більше формується з урахуванням міжнародних зобов'язань, вимог європейського ринку та глобальної конкуренції за «зелені» інвестиції. Саме висока інтеграція у світову економіку робить екологізацію енергетичної політики не лише внутрішнім, а й зовнішньоекономічним пріоритетом.

Додаткове, але концептуально важливе значення мають екологічні індикатори, зокрема площа лісів, частка охоронюваних територій та обсяги використання водних ресурсів [5]. Хоча вони не є прямими показниками енергетичної політики, їх динаміка дозволяє оцінити ширший контекст екологічної стратегії держави, в межах якої енергетичний перехід розглядається як інструмент зменшення антропогенного навантаження на обмежені природні ресурси.

Таким чином, для аналізу енергетичної політики Нідерландів доцільно відібрати показники з чотирьох ключових груп: економічна спроможність, енергоспоживання та енергоефективність, структурні характеристики економіки та рівень міжнародної інтеграції (табл. 1) [1]. Саме їх поєднання дозволяє перейти від опису статистичних фактів до глибшого розуміння логіки енергетичної політики як складової довгострокової стратегії економічного розвитку та міжнародних економічних відносин Нідерландів у контексті екологізації.

Отже, аналіз енергетичної політики Нідерландів на основі поданих індикаторів за 1990–2025 рр. дає змогу простежити не лише еволюцію національного енергетичного сектору, а й глибші причинно-наслідкові зв'язки між економічним розвитком, міжнародною інтеграцією та екологізацією як стратегічним вибором держави. Вважаємо, що в цьому сенсі енергетична політика Нідерландів постає не автономною галузевою політикою, а складовою цілісної моделі економічного зростання в умовах глобалізації та європейської інтеграції.

Динаміка макроекономічних показників, передусім зростання ВВП з 318,8 млрд дол. США у 1990 р. до понад 1156 млрд дол. США у 2025 р., а також стрімке підвищення ВВП

на душу населення за паритетом купівельної спроможності, свідчить про суттєве нарощування економічного потенціалу країни. Саме цей фактор виступає базовою передумовою активної та фінансово забезпеченої енергетичної політики [6]. Високий рівень доходів населення і держави знижує соціальну чутливість до зростання вартості енергетичного переходу та створює можливості для інвестування у відновлювані джерела енергії, енергоефективність і модернізацію інфраструктури.

Причинно-наслідковий зв'язок між економічним зростанням і енергоспоживанням у Нідерландах має нелінійний характер. У 1990–2010 рр. зростання ВВП супроводжувалося підвищенням використання енергії на душу населення (з 4489 до 4979 кг нафтового еквіваленту) та споживання електроенергії (з 5187 до 7006 кВт·год). Це відповідає класичній індустріально-експортній моделі розвитку, де економічна активність прямо корелює з енергоємністю. Водночас після 2010 р. спостерігається чіткий злам цієї тенденції: при подальшому зростанні економіки використання енергії та електроенергії на душу населення скорочується. Кооїї Н-К., Gerritsen M., Assche K.V. [7] зазначають, Така динаміка є прямим наслідком цілеспрямованої політики енергоефективності, структурної трансформації економіки та відходу від газоцентричної моделі енергетики.

Важливим контекстом формування енергетичної політики є висока відкритість економіки. Зростання експорту товарів і послуг з 55% ВВП у 1990 р. до 92% у 2025 р., а також стабільно високий рівень торгівлі товарами (понад 95% ВВП після 2010 р.) означають, що Нідерланди глибоко інтегровані у міжна-

родні економічні відносини. У таких умовах енергетична політика не може ігнорувати зовнішні фактори: коливання цін на енергоносії, вимоги європейського кліматичного регулювання, конкуренцію за «зелені» інвестиції. Саме тому екологізація енергетичної політики стає не лише екологічним, а й економічно раціональним вибором, спрямованим на збереження конкурентоспроможності на зовнішніх ринках [8].

Про це свідчить і динаміка прямих іноземних інвестицій. Значні обсяги чистого припливу ПІІ, особливо після 2000 р., відображають привабливість Нідерландів як платформи для міжнародного капіталу. У свою чергу, стабільне та передбачуване енергетичне регулювання, орієнтоване на декарбонізацію та інновації, підсилює цей інвестиційний ефект [9]. Таким чином, формується замкнений причинно-наслідковий ланцюг: екологічна енергетична політика – інвестиційна привабливість – економічне зростання – додаткові ресурси для подальшої екологізації.

Екологічні індикатори доповнюють цей аналіз, дозволяючи оцінити системність підходу Нідерландів [10]. Поступове збільшення площі лісів та істотне розширення наземних і морських природоохоронних територій (з 18,76% до понад 26% території) свідчать про інтеграцію енергетичної політики у ширшу екологічну стратегію [11]. Особливо показовою є динаміка використання прісної води: пікове навантаження на водні ресурси у 2010 р. (99,4% внутрішніх ресурсів) з подальшим зниженням у 2020–2025 рр. відображає перехід до більш ресурсозберігаючої моделі господарювання, тісно пов'язаної з енергетичними реформами.

Таблиця 1

Індикатори, обрані для аналізу енергетичної політики Нідерландів як чинника розвитку міжнародних економічних відносин в умовах екологізації

Рік/ Показник	ВВП (поточний, у млрд доларів США)	ВНП на душу населення, ППС (поточний міжнародний долар)	Використання енергії (кг нафтового еквіваленту на душу населення)	Споживання електроенергії (кВт·год на душу населення)	Експорт товарів і послуг (% від ВВП)
1990	318,8	18640	4489	5187	55
2000	417,65	31639	4695	6507	66
2010	852,46	45070	4979	7006	69
2020	1054,47	69410	4058	6709	86
2025	1156,2	76895	3987	6505	92

Джерело: сформовано авторами на основі [1]

Висновки. Отже, аналіз індикаторів демонструє, що енергетична політика Нідерландів еволюціонувала від моделі, орієнтованої на інтенсивне використання традиційних ресурсів у відкритій економіці, до комплексної екологічної стратегії, в якій енергоефективність, міжнародна конкурентоспроможність і сталий

розвиток взаємно підсилюють одне одного. Саме ця причинно-наслідкова взаємодія між економічним зростанням, міжнародною інтеграцією та зниженням енергоемності дозволяє розглядати Нідерланди як показовий чинник розвитку міжнародних економічних відносин в умовах екологізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. World Bank Group. Netherlands. URL: <https://data.worldbank.org/country/netherlands> (дата звернення: 19.12.2025).
2. Сучасні вимірники рівня розвитку структурних та інституціональних характеристик національної та глобальної економік: навч.-метод. посіб. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В. Козюка. 2-ге вид., випр. і доп. Тернопіль: Вектор, 2015. 248 с.
3. Охотина О.А. Економічні фактори впливу на енергоспоживання в Нідерландах. *Інтернаука*. 2025. № 3 (95). URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17434270281878.pdf> (дата звернення: 19.12.2025).
4. Енергетична безпека України: перспективна модель управління ризиками. Монографія. Національний інститут стратегічних досліджень. Центр безпекових досліджень. Київ. 2023. 153 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-12/ad_mono_sukhodolia_do_druku_na_site_02_01_2024.pdf (дата звернення: 19.12.2025).
5. Індикатори стану екологічної безпеки держави. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/993/> (дата звернення: 19.12.2025).
6. Netherlands Energy profile. March 2025. URL: <file:///Users/user/Downloads/netherlands-country-profile-english.pdf> (дата звернення: 19.12.2025).
7. Kooij H-K., Gerritsen M., Assche K.V. Integrating spatial planning and energy policy in The Netherlands: challenges and lessons for societal energy transitions. *Environmental Innovation and Societal Transitions*. 2025. Vol. 4. P. 1-12.
8. Brunekreeft G., Buchmann M., Meyer R. New developments in electricity markets following large-scale integration of renewable energy. *Routledge Companion Netw. Ind.* 2016. P. 37–51. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315768984>.
9. Winkel E., Lukszo Z., Neerincx M., Dobbe R. Adapting to limited grid capacity: perceptions of injustice emerging from grid congestion in The Netherlands. *Energy Res. Soc. Sci.* 2025. 122, 103962. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.erss.2025.103962>.
10. Gerritsen M. The coming-of-age of energy regions: reconstructing the formation and stabilization of the Regional Energy Strategy as an instrument for the spatial planning of on-land renewable energy in The Netherlands. In: van Kranenburg, H., Witjes, S. (Eds.), *Organizing the Dutch Energy Transition*. 2024. 1st ed. Routledge, pp. 60–87. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003360131-4>.
11. Hirth L., Schlecht I. Market-based redispatch in zonal electricity markets: the preconditions for and consequence of inc-dec gaming. Econstor. 2020. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3286798>.

REFERENCES:

1. World Bank Group. Netherlands (2025). Available at: <https://data.worldbank.org/country/netherlands> (accessed: 19 December, 2025).
2. Suchasni vymirnyky rivnia rozvytku strukturnykh ta instytutsionalnykh harakterystyk natsionalnoi ta globalnoi ekonomik (2015) [Contemporary measures of the level of development of structural and institutional characteristics of national and global economies]. Ternopil: Vektor. 248 p.
3. Okhotina O.A. (2025). Ekonomichni factory vplyvu na energospozhyvannia v Niderlandah [Economic factors influencing energy consumption in the Netherlands]. *Internauka*, vol. 3 (95). Available at: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17434270281878.pdf> (accessed: 19 December, 2025).
4. Energetychna bezpeka Ukrainy: perspektyvna model upravlinnia ryzykamy (2023) [Ukraine's energy security: a promising risk management model]. Monografia. Natsionalnyi instytut strategichnykh doslidzhen. Tsentr bezpekovykh doslidzhen. Kyiv. 153 p. Available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-12/ad_mono_sukhodolia_do_druku_na_site_02_01_2024.pdf (accessed: 19 December, 2025).
5. Indykatory stanu ekologichnoi bezpeky derzhavy (2025) [Indicators of the state of environmental safety of the country]. Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/993/> (accessed: 19 December, 2025).

6. Netherlands Energy profile (2025). Available at: <file:///Users/user/Downloads/netherlands-country-profile-english.pdf> (accessed: 19 December, 2025).
7. Kooij H-K., Gerritsen M., Assche K.V. (2025). Integrating spatial planning and energy policy in The Netherlands: challenges and lessons for societal energy transitions. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, vol. 4, pp. 1-12.
8. Brunekreeft G., Buchmann M., Meyer R. (2016). New developments in electricity markets following large-scale integration of renewable energy. *Routledge Companion Netw. Ind.*, pp. 37–51. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315768984>.
9. Winkel E., Lukszo Z., Neerincx M., Dobbe R. (2025). Adapting to limited grid capacity: perceptions of injustice emerging from grid congestion in The Netherlands. *Energy Res. Soc. Sci*, vol. 122, 103962. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.erss.2025.103962>.
10. Gerritsen M. The coming-of-age of energy regions: reconstructing the formation and stabilization of the Regional Energy Strategy as an instrument for the spatial planning of on-land renewable energy in The Netherlands. In: van Kranenburg, H., Witjes, S. (Eds.), *Organizing the Dutch Energy Transition* (2024). 1st ed. Routledge, pp. 60–87. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003360131-4>.
11. Hirth L., Schlecht I. (2020). Market-based redispatch in zonal electricity markets: the preconditions for and consequence of inc-dec gaming. Econstor. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3286798>.